Funded by the European Union

EUACI EUROPEAN UNION ANTI-CORRUPTION INITIATIVE

ТЕХНОЛОГІЇ ПРОГРЕСУ

чесна розмова PRO

Грудень 2025

Підсумок ключових спостережень та рекомендацій

(за результатами другого заходу «Чесна розмова PRO податки», реалізованого за підтримки Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні (EUACI))

Позитивні зміни та досягнення

У податковій сфері:

- В період з березня по жовтень 2025 року ДПС стабільно перевиконувала план податкових надходжень.
- Покращення адміністрування ПДВ: позитивна динаміка надходжень, зростання офіційних обсягів продажів та кількості чеків (>10% в порівнянні до 2024 року).
- CRM-система управління ризиками демонструє позитивну динаміку: кількість перевірок, відібраних автоматично, зросла з 5 до 17.
- Завершено етап дослідної експлуатації програмного забезпечення е-аудиту SAF-T UA; 686 тестових файлів подано у системі.
- На ринку АЗС — ознаки детінізації, зокрема зростання сплати ПДВ.
- Активізація правоохоронних органів: у 2025 році спостерігається зростання кількості кримінальних проваджень, пов’язаних з ухиленням від сплати податків; пікове значення — 258 справ у червні 2025 року.
- Державна податкова служба України демонструє успішний досвід впровадження нововведень — приклад «податку на Google», який приніс близько 10,6 млрд грн за 10 місяців.

У сфері політики та регулювання:

- Прийнято низку змін, спрямованих на протидію тінізації та корупційним схемам: запроваджено нові вимоги до податкових накладних, а також посилено обмеження у тютюновій галузі.
- У першому читанні ухвалено законопроєкт щодо регулювання обігу віртуальних активів.
- Позитивні приклади детінізації: паливний ринок, охоронна сфера, гральний бізнес.
- Відзначено прогрес у боротьбі з «дробленням» бізнесу — зокрема, успішні кейси співпраці комітетів Верховної Ради та Бюро економічної безпеки.

Виявлені корупційні ризики та сигнали раннього попередження

Тінізація окремих ринків:

- **Алкогольний сектор:** зростання обсягів виробництва спирту на тлі зниження надходжень ПДВ є суттєвим індикатором тінізації ринку.
- **Тютюнова галузь:** рівень сплати ПДВ є нижчим, ніж у 2024 році, що, попри зростання акцизів (а відповідно й ПДВ), свідчить про зростання тіньового сегмента.
- **АЗС:** наприкінці досліджуваного періоду зафіксовано негативну динаміку рівня податкових надходжень.

Ризики у цифровізації та технічних реформах:

- Впровадження CRM і SAF-T UA відбувається повільніше, ніж заплановано, що затримує створення прозорої системи перевірок.
- ДПС підтвердило невиконання заходу щодо розробки програмного забезпечення ІКС «Обмін інформацією з іноземними компетентними органами» — втрачені бюджетні кошти.
- Е-акциз перенесено щонайменше на рік — критична затримка у впровадженні одного з головних антикорупційних інструментів у підакцизних галузях.

Системні проблеми ухилення:

- Масове дроблення бізнесу (фуд-рітейл, рітейл загалом), що призводить до втрат бюджету 12–14 млрд грн щороку.
- Типові схеми: псевдо-ФОПи, револьверне дроблення, псевдо-франшизи, використання однакових IP, спільні ресурси, «конверти» тощо.
- Недостатня відкритість державних даних ускладнює громадський контроль.

Регуляторні ризики:

- Застій у роботі НКЦПФР блокує запуск регулювання ринку віртуальних активів і може сприяти появі неконтрольованих схем.

Ситуація навколо оподаткування міжнародних поштових відправлень

(т.зв. податок на онлайн-маркетплейси)

Ключові моменти:

- У ЄС діє три методи сплати податків за посилки (від 0 євро): 1) метод відправника; 2) метод одержувача; 3) стандартне декларування. В Україні наразі відсутній «метод відправника», який і планується впровадити відповідно до директиви Ради ЄС — це так звана система **Import One-Stop Shop (IOSS)**. Для її запровадження необхідно створити нову технічну інфраструктуру, причому у значно стисліші строки, ніж це було в європейських країнах.
- Податок сплачуватиме кінцевий споживач — він буде включений у ціну.
- Необхідно забезпечити безпечний обмін даними, щоб європейські платформи довіряли українській системі.
- Через обмежену кількість міжнародних поштових операторів в Україні можливою є модель «поштового податкового посередника», де оператор виступає податковим агентом.
- Важливо створити електронну ризикоорієнтовану систему для виявлення зловживань, зокрема щодо заниження вартості товарів при декларуванні.

Очікувані позитивні наслідки:

- Зростання доходів бюджету України.
- Виконання зобов’язань перед міжнародними партнерами (передусім МВФ та Світовим банком), необхідних для отримання подальшого фінансування.
- Скорочення схем з метою уникнення сплати ПДВ.
- Формування більш рівних та конкурентних умов для легального бізнесу, який сплачує всі податки.

Рекомендації щодо покращення ситуації

1. Прискорення цифрових антикорупційних інструментів

- Завершити впровадження **SAF-T UA, CRM** та **е-акцизу** у найкоротші можливі строки без зниження якості впровадження.
- Завершити створення інструменту міжнародного обміну даними та провести аудит витрат.

2. Боротьба з тінізацією ризикових ринків

- Поглибити аналіз ризиків у **алкогольній та тютюновій галузях**; активізувати контроль за ланцюгами виробництва та реалізації.
- Стимулювати споживачів вимагати фіскальні чеки.
- Відкрити агреговані дані про рівень зарплат і сплату податків у ризикових секторах.

3. Подолання схем дроблення бізнесу

- Імплементувати європейські правила протидії фрагментації (Директива 112).
- Розглянути запровадження **GAAR** (загальних правил боротьби з ухиленням).
- Диференціювати ліміти спрощеної системи залежно від кількості працівників.
- Забезпечити обов’язкове реагування банків на ознаки дроблення.

4. Підготовка до запровадження нового оподаткування міжнародних поштових відправлень *(т.зв. податок на онлайн-маркетплейси)*

- Розробити прозорий, передбачуваний законопроєкт, що відповідає стандартам ЄС.
- Створити **безпечну та надійну IOSS-систему** для відправників.
- Розробити концепцію «поштових податкових посередників» як альтернативу.
- Запустити автоматизовану ризикоорієнтовану систему для автоматичного

контролю зловживань в контексті нового оподаткування посилок.

- Активно залучати бізнес та експертне середовище до обговорень.

Загальний висновок

За підсумками другого заходу «Чесна розмова PRO податки» відзначається, що в податковій сфері України спостерігаються як позитивні зрушення, так і серйозні виклики. Державна податкова служба України демонструє стабільне перевиконання плану надходжень, прогрес у адмініструванні ПДВ, впровадженні цифрових інструментів (CRM, SAF-T UA) та успішну реалізацію вже діючих податкових механізмів, зокрема «податку на Google». Одночасно законодавча та регуляторна політика спрямована на детінізацію ринків і протидію корупційним схемам, зокрема через обмеження в тютюновій та алкогольній галузях, контроль за дробленням бізнесу та підготовку до регулювання ринку віртуальних активів.

Разом з тим, залишаються значні корупційні та фіскальні ризики: зростання тінізації окремих секторів (алкоголь, тютюн, АЗС), повільне впровадження ключових цифрових антикорупційних інструментів, масове дроблення бізнесу, затримки у розвитку е-акцизу та міжнародного обміну податковими даними. Особливу увагу потребує підготовка новацій до оподаткування міжнародних поштових відправлень, що потребує швидкого створення нової технічної інфраструктури та електронних систем контролю.

Загалом, Україна демонструє помітний прогрес у цифровізації та детінізації окремих секторів, проте для забезпечення сталого та ефективного розвитку податкової системи необхідно прискорити впровадження цифрових інструментів, посилити контроль за ризиковими ринками та подолати системні схеми ухилення від оподаткування. Реалізація цих заходів не лише підвищить доходи бюджету та зменшить корупційні ризики, а й наблизить систему до стандартів, потрібних для вступу України до ЄС.

Funded by the European Union
EUACI EUROPEAN UNION ANTI-CORRUPTION INITIATIVE
ТЕХНОЛОГІЇ ПРОГРЕСУ